

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านเวชศาสตร์ครอบครัว (5-weekend workshop in Family Medicine) เวทีดีๆ เพื่อพัฒนาเวชศาสตร์ครอบครัวของไทย

ผการัตน์ ฤทธิ์ศรีบุญ
สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน

การพัฒนาทางศาสตร์ทางด้านใดก็ตาม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มจากการพัฒนาองค์ความรู้ของวิชานั้นให้ถูกต้องตามหลักการ นอกจากเรื่องความรู้แล้วการเตรียมอาจารย์ผู้สอนก็เป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะการจะเผยแพร่วิชาการด้านใดให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้จริงต้องเกิดจากผู้สอนมีความแม่นยำในหลักการของวิชานั้น จึงจะถือว่าประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดศิลปะแห่งวิชาชีพอย่างแท้จริง

การพัฒนางานวิชาการด้านเวชศาสตร์ครอบครัวจึงดำเนินการผสมผสานทั้งการพัฒนาอาจารย์แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในพื้นที่ โดยได้ดำเนินการในลักษณะการอบรมเชิงปฏิบัติการในช่วงสุดสัปดาห์เดือนละหนึ่งครั้ง อบรมรุ่นละ 5-6 สัปดาห์ ที่มีชื่อว่า โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาอาจารย์แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว หรือ 5 weekends workshop for faculty development in family medicine มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ คณะทำงานเกิดขึ้นจากความร่วมมือกันระหว่างหลายสถาบันดังจะได้กล่าวถึงต่อไป

แม้จะเริ่มต้นจากคณะทำงานส่วนกลางในตอนต้น แต่เมื่ออบรมอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิได้จำนวนหนึ่งแล้ว คณะทำงานจึงได้ขยายผลการดำเนินงานต่อไป เพื่อการพัฒนาความเข้าใจในด้านองค์ความรู้แห่งศาสตร์สาขาเวชศาสตร์ครอบครัว และการอบรมผู้สอนให้เชี่ยวชาญด้านวิชาการและศาสตร์การสอนให้เข้มข้นมากขึ้น โดยผ่านศูนย์การเรียนรู้ตามภูมิภาคต่างๆ รวมทั้งการติดตามผลการอบรมในพื้นที่ภาคต่างๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นการเสริมความรู้ให้ทันยุคสมัยยิ่งขึ้นไปด้วย ทั้งนี้การอบรมเชิงปฏิบัติการ 5 weekend จะเน้นไปที่การนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ปฏิบัติงานจริง

การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนแบบ adult learners (ผู้เรียนแบบผู้ใหญ่) แม้ว่าเรื่องนั้นจะเป็นงานทางวิชาการก็ตาม ดังเช่นเรื่องเวชศาสตร์ครอบครัว ในช่วงสามปีที่ผ่านมา คณะทำงานพัฒนาด้านเวชศาสตร์ครอบครัว ประกอบด้วยสำนักบริหารพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ (สบป.) สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน(สพช.) กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับคณะแพทยศาสตร์

โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล ชมรมอาจารย์แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว (STFMT) และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จัดทำโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านเวชศาสตร์ครอบครัวขึ้น เป็นหลักสูตรระยะสั้นซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาระบบสนับสนุนเพื่อเพิ่มศักยภาพของทีมงานในเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในด้านเวชศาสตร์ครอบครัว เป็นการอบรมให้กับผู้ที่เตรียมจะไปเป็นอาจารย์ในพื้นที่ นอกจากนี้เพื่อเพิ่มความรู้แล้ว ยังมีกระบวนการที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันของผู้เข้าร่วม ทำให้ผู้เข้าร่วมอบรมรู้จักกันมากขึ้น และได้เรียนรู้กระบวนการทำงานจริงด้วยกัน เนื่องจากบุคลากรในเป้าหมายที่จัดอบรมไปส่วนใหญ่เป็นแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว มีประสบการณ์จากงานสอนวิชาเวชศาสตร์ครอบครัวทั้งในกลุ่มนักศึกษาแพทย์และแพทย์ประจำบ้าน และยังมีแพทย์สาขาอื่นๆ ทีมงานที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิตามศักยภาพของพื้นที่รวมอยู่ด้วย

จากการจัดอบรมที่ผ่านมา พบว่าผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจชัดเจน โดยเฉพาะความหมายหลักๆ ของเวชศาสตร์ครอบครัวคืออะไร เกี่ยวข้องกับใคร จะได้คำตอบที่ไม่เป็นเพียงคำนิยาม แต่เกิดความเข้าใจได้เลยว่าเวชศาสตร์ครอบครัว (Principle of Family Medicine) เป็นศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทำให้การดูแลผู้ป่วยมีประสิทธิภาพขึ้น เพราะมีการดูแลคนไข้ได้อย่างเป็นองค์รวม มิใช่แต่มิติทางการรักษาทางกายเท่านั้น แต่ที่ได้จากการสัมผัสของแพทย์ที่เข้าไปในพื้นที่ เข้าไปสัมผัสกับครอบครัว เป็นมิติทางใจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย พร้อมทั้งกันนั้นก็ดูแลสุขภาพของคนในครอบครัวไปในตัวด้วย (Working with families)

ผู้เข้าอบรม โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้นำความรู้ความเข้าใจไปปรับใช้พัฒนาวางหลักสูตรเวชศาสตร์ครอบครัวที่สอดคล้องกับการทำงานในสถาบันของตน เช่น การพัฒนาทักษะการสอนเวชศาสตร์ครอบครัว (Teaching and learning skills) ความเข้าใจการบริหารจัดการบริการสุขภาพปฐมภูมิ (Practice management) การสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานเวชปฏิบัติครอบครัวในพื้นที่ การรวบรวมความรู้ใหม่ของเวชศาสตร์ครอบครัวที่เหมาะสมกับการดำเนินงานในท้องถิ่นของประเทศไทย การจัดประกายการทำงานด้านเวชศาสตร์ครอบครัวในพื้นที่ให้ได้เป็นรูปธรรม และมีผลงานด้านการวิจัย ทั้งในรูปแบบผลงานวิจัยของตนเองและการเป็นที่ปรึกษางานวิจัยให้แก่ผู้อื่น

การฝึกอบรมที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรระยะสั้นที่ต้องผ่านการอบรมครบ 5 ครั้ง โดยใช้เวลาในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เดือนละครั้ง หลักสูตรดังกล่าวนี้ อบรมทีมงานในโรงพยาบาลชุมชนที่จะเป็นที่ฝึกอบรมสำเร็จไปแล้วสองรุ่น รุ่นแรกจัดไปเมื่อเดือนสิงหาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2549 มีผู้เข้าอบรม 26 คน และรุ่นที่ 2 เดือนมกราคม-พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ผู้เข้าอบรม 28 คน รุ่นที่ 3 จัดเดือนมีนาคม-เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 ที่โรงแรมหลุยส์ แพเวอริ่น กรุงเทพมหานคร

โครงการฝึกอบรมที่คณะทำงานพัฒนาด้านเวชศาสตร์ครอบครัวดำเนินการมานี้ คาดหวังไว้ว่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนผู้สอนในพื้นที่ ซึ่งเป็นฐานที่มั่นคงสำคัญของสาขาเวชศาสตร์ครอบครัว และทำที่สุดประโยชน์จะไปตกอยู่กับประชาชนผู้ใช้บริการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการในบริการปฐมภูมิให้มีคุณภาพเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ได้ ■